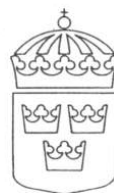

Riksdagens protokoll

1992/93:34

Måndagen den 30 november

Kl. 12.00 – 14.01

Protokoll
1992/93:34

Meddelande om information från regeringen

Svar på interpellationer

Anf. 1 TREDJE VICE TALMANNEN:

Vid kammarens sammanträde torsdagen den 3 december efter muntliga frågor lämnar justitieminister Gun Hellsvik (m) information om åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten.

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Tredje vice talmannen meddelade att *Maj Britt Theorin* (s) den 28 november återtagit sin plats i riksdagen, varigenom tjänstgöringen som ersättare upphört för Bengt Lindqvist.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 23 och 24 november.

3 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Proposition 1992/93:135

4 § Svar på interpellation 1992/93:25 om arbetsmarknadsläget i Stockholmsregionen

Anf. 2 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Anita Johansson har frågat mig om jag delar hennes uppfattning att arbetsmarknadsläget i Stockholm är särskilt allvarligt, vilka insatser jag är beredd att vidta mot arbetslösheten i Stockholm, vilket stöd jag är beredd att ge det kommunala engagemanget i sysselsättningsfrågor i Stockholms län och vad jag anser om landshövdingens och länsarbetsdirektörens förslag.

Arbetsmarknadsläget i Stockholms län har förvärrats allvarligt under senare tid. Antalet varsel är mycket högt och prognoserna från Länsarbetsnämnden pekar på att arbetslösheten i Stockholm kommer att öka oroväckande. Andelen arbetslösa av arbetskraften är emellertid procentuellt sett bland de lägsta i landet.

Anita Johansson undrar om jag tycker att arbetsmarknadsläget i Stockholm är särskilt allvarligt. Jag anser att arbetsmarknadsläget är allvarligt i hela landet. Det nya är att Stockholm inte drabbats på motsvarande sätt vid tidigare lågkonjunkturer. Och det är allvarligt. Jag håller med om att det kan finnas lokala förhållanden som gör att arbetslösheten i Stockholm kan vara särskilt påfrestande och förenat med risker för social utslagning och hemlöshet. Detta gäller inte minst för ungdomar. Men sådana förhållanden finns även i andra delar av landet. Jag kan också tänka mig att det finns förhållanden som gör att det är lättare för den enskilde att vara arbetslös i Stockholm t.ex. det stora utbytet av olika aktiviteter.

Jag är alltså mycket bekymrad för den höga arbetslösheten; men inte bara i Stockholm utan i hela landet.

Som Anita Johansson vet har riksdagen fattat beslut om omfattande satsningar på arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Aldrig tidigare har vi varit i närheten av de belopp som vi nu anslår till åtgärder. De medel som ställs till AMS förfogande fördelas sedan till länsarbetsnämnderna. Enligt den preliminära fördelning som AMS gjort av de medel som regeringen lagt fram förslag om i stabiliseringspropositionen skall Länsarbetsnämnden i Stockholm erhålla ytterligare drygt 950 miljoner kronor. Fördelningen grundar sig på det aktuella arbetsmarknadsläget i resp. län.

Utöver dessa medel finns det i propositionen förslag om att AMS skall få ytterligare 1 miljard kronor för att stimulera tidigareläggning av investeringar. AMS tar i dagarna in förslag från affärsverken.

Anita Johansson pekar i sin interpellation särskilt på de arbetslösa ungdomarnas problem. Jag håller med om att situationen är särskilt allvarlig för unga människor. Forskningen visar att ungdomar i större utsträckning än de något äldre drabbas av passivitet, håglöshet och ett destruktivt livsmönster. Regeringen har därför beslutat att satsa mycket stora resurser på våra ungdomar. Ca 10 miljarder kronor satsas för att ungdomar under 25 år, som inte fått ett ordinarie arbete eller utbildning, skall få arbetsmarknadsutbildning, ungdomspraktik eller åtnjuta annan åtgärd.

Vi har satsat imponerande summor till olika åtgärder och jag är hela tiden öppen för att ta del av förslag till ytterligare insatser från såväl kommuner, och länsarbetsdirektörer som landshövdingar, i Stockholm och annorstädes.

Jag tycker mig kunna inläsa i Anita Johanssons interpellation en antydning om att Stockholms län missgynnas vad gäller arbetsmarknadspolitiska satsningar. Kanske menar hon inte så, men jag vill likafullt understryka att så inte är fallet. Säkert finns det många riksdagsledamöter som anser att just deras län missgynnas och kanske rent av att Stockholm gynnas. Jag möter den här "missgynnade-debatten" i nästan alla län i samband med besök och uppvaktningar.

Jag kan försäkra Anita Johansson att människor i län som har en betydligt högre arbetslöshet också drabbas hårt av att vara arbetslösa. Det kan jag

personligen vittna om. Privatekonomiska katastrofer, social utslagning, drogmissbruk, förlorat självförtroende drabbar arbetslösa i alla län. Det är därför som vi måste bekämpa arbetslösheten med samma kraft och beslutsamhet i alla län. Det är därför det är så viktigt att alla nu tar sitt ansvar så att vårt land så snabbt som möjligt kan komma åter till en fullgod ordinarie arbetsmarknad.

Prot. 1992/93:34
30 november 1992

Svar på interpellationer

Anf. 3 ANITA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret på min interpellation. Jag måste tyvärr, arbetsmarknadsministern, konstatera att svaret är cyniskt med tanke på den allvarliga situation som vi har i vårt län.

Arbetsmarknadsläget är dystert i Stockholms län, t.o.m. mycket dystert. Frågan vi ställer oss är: Kommer 80 000 eller 100 000 människor att vara arbetslösa om ett år? Vecka 47 fanns det 62 540 arbetssökande i Stockholms län. Vi kunde i morse på Dagens eko höra om en arbetsförmedlare i Skogås som hade 13 lediga jobb att förmedla, medan antalet arbetssökande var 950.

Utvecklingen i kommunerna på personalområdet och när det gäller de ekonomiska ramarna och varselsituationen är oroande. Ja, Börje Hörnlund, den är rent ut sagt alarmerande. Antalet varslade personer i dag är 25 000. Byggarbetslösheten kommer att vara fortsatt hög, men det kommer vi att få höra mer om i nästa interpellationsdebatt.

Osäkerheten om att beslutade infrastruktursatsningar kommer till stånd är mycket stor. I regeringsförklaringen stod det många vackra ord om Dennisuppgörelsen. Den tycker jag är bra. Jag förutsätter emellertid att Börje Hörnlund kommer att se till att projektet snabbt kommer i gång och att statsrådet här i dag tar avstånd från det som statsrådets centerpartistiska kollega Christina Linderholm sade i den allmänpolitiska debatten: Jag tvekar inte att använda ordet katastrof när det gäller effekterna av Dennisuppgörelsen. Jag undrar: Vad säger Börje Hörnlund?

Det värsta av allt, arbetsmarknadsministern, är ungdomsarbetslösheten. Totalt är 16 000 ungdomar under 24 år utan sysselsättning, nästan 10,1 %. Nästan 6 000 ungdomar i 18–19-årsåldern är utan meningsfull sysselsättning, i en storstad. Det är ungdomar som inte får chansen att ta steget ut på arbetsmarknaden och som inte får känna sig som en del av samhället – inte känna sig behövda. Många har inte en chans att arbeta så att de kan få A-kasseersättning.

Att vara arbetslös i en storstadsregion är särskilt påfrestande. Här finns inte, Börje Hörnlund, möjligheter till alternativ sysselsättning, vilket man ofta har i andra delar av landet. Här finns många socialt utsatta miljöer, dit ungdomen oftast dras. Jag delar absolut inte arbetsmarknadsministerns uppfattning, att det är lättare för den enskilde att vara arbetslös i Stockholms län. Det är tvärtom.

Situationen har ytterligare förvärrats nu när medlen till arbetsmarknadsutbildning tagit slut. Det är av enorm betydelse att vår region får den del av medlen som avsatts till arbetsmarknadspolitiska åtgärder i krisuppgörelsen, dvs. 2 miljarder kronor. Vi får inte vår del, Börje Hörnlund, med de 950 miljonerna. Är Börje Hörnlund beredd att nu, i dag, säga ja till detta?

I Stockholms län har vi socialdemokrater hårt engagerat oss mot arbetslös-

heten. I min hemkommun, Nacka, har vi tagit fram ett fullständigt åtgärdsprogram med insatser mot arbetslösheten. Bl.a. vill vi att alla ungdomar som gått tvåårigt gymnasium skall få gå det tredje gymnasieåret.

Arbetslösheten i kommunen har på ett år mer än fördubblats. De senaste siffrorna visar att 2 200 människor i augusti i år var arbetslösa, av dessa var 700 ungdomar. Långtidsarbetslösheten ökar ännu mer.

Börje Hörnlund, att gå arbetslös, speciellt långtidsarbetslös, är för den enskilde ett socialt lidande som knappast kan överskattas. För ett modernt samhälle är det ett misslyckande att människor som vill ha ett arbete skall tvingas att vara hemma. För kommunerna innebär det minskade skatteinkomster och ökade kostnader för socialbidrag.

En hög arbetslöshet innebär en förlust av kompetens och idérikedom. Det har vårt moderna samhälle inte råd med. Det är en förlust, inte bara för samhället, utan även för de enskilda.

Herr talman! Under våren och hösten har vi socialdemokrater gjort en inventering av objekt i hela vårt län, som omedelbart kan sättas i gång. Listan är lång. Det gäller upprustning av skolor, barnstugor och VA-nät, m.m. I svaret som Börje Hörnlund lämnade, står det att han är öppen för förslag. Jag kommer efter debatten att överlämna listan.

Sammanfattningsvis vill jag framföra följande åtgärder mot arbetslösheten i Stockholms län. Vi vill att Vägverket tilldelas ytterligare medel, innan Dennispaketet kommer till stånd på allvar, för att vidmakthålla länets kompetens och resursbas inom anläggningsområdet. Vi vill ha vår regionala del av de arbetsmarknadspolitiska anslagen, 2 miljarder kronor. I syfte att stimulera kommunernas investeringsprogram, framför allt inom gatu-, vatten- och avloppsnäten bör Länsarbetsnämnden ges rätt till lån på 1 miljard kronor. Länsstyrelsen bör få medel att använda till riktade insatser, främst åtgärder mot arbetslöshet bland ungdomar och kvinnor.

Anf. 4 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! I interpellationen redovisar Anita Johansson en rad åtgärdsprogram som kommunerna i länet tagit fram. Jag kan också försäkra att socialdemokraterna i Stockholms läns landsting har lagt fram förslag med liknande innebörd.

Program har tagits fram för s.k. sysselsättningsfrämjande åtgärder. Trots detta, är det väldigt svårt att få i gång nya jobb. Självfallet måste man då ställa sig frågan: Varför?

Jag tror inte heller att problemet med igångsättning av nya arbetstillfällen är något specifikt för Stockholms läns landsting, utan det gäller säkert i stor utsträckning på flera håll. Det är inte heller brist på idéer. Det finns behov av nya objekt och reinvesteringar, där arbetena borde komma i gång – och det snabbt! Ändå går det trögt, och arbetslösheten ökar.

Jag ställer därför frågan: Vad är arbetsmarknadsministerns uppfattning om var de s.k. propparna finns? Själv tänker jag redogöra för några hinder, som kan vara en delförklaring. Länsarbetsnämnden kräver att de entreprenörer som anlitas tar all sin arbetskraft från arbetsförmedlingen, utom när det gäller arbetsledningen, och därmed inte använder egna anställda. Säkert finns det motiv, som att pengarna skall användas just för arbetslösa. Ändå

blir det något av en Moment 22-effekt då det innebär att entreprenörerna i många fall måste säga upp sin egen personal, eftersom de här firmorna redan nu har svårt att sysselsätta sina anställda.

En annan propp i regelsystemet är den praktiska tillämpning som Länsarbetsnämnden använder sig av. De som anställs skall få arbete i minst fyra och högst sex månader, då sex månader är normalgräns för beredskapsarbete. För mindre projekt är det därför svårt att få bidrag, eftersom de i många fall understiger fyramånadersregeln. För projekt som varar mer än sex månader blir entreprenören tvungen att byta folk mitt i bygget, vilket naturligtvis är ett orimligt krav.

Har arbetsmarknadsministern några synpunkter på det här regelsystemet? Väntas några initiativ från arbetsmarknadsministern i avsikt att få bukt med dessa ibland trångsynta regler?

I övrigt instämmer jag med Anita Johansson om åtgärderna när det gäller arbetslösheten i Stockholms län.

Anf. 5 THAGE G PETERSON (s):

Herr talman! Jag har tagit emot många interpellationssvar under mina snart 25 år i riksdagen. Själv har jag lämnat en hel del svar under min statsrådstid, och jag har lyssnat på många under min talmanstid. Det svar som arbetsmarknadsministern lämnar i dag är nog det mest torftiga jag har sett. Svaret är på gränsen till nonchalant.

Arbetsmarknadsministern underskattar arbetslösheten i Stockholms län. I sitt svar försöker han t.o.m. förringa den, med hänsyn till hur det är i andra delar av landet. Han tycker t.o.m. att det är lättare att vara arbetslös i Stockholm. Detta skriver han, samtidigt som han måste vara medveten om att den sociala utslagningen i arbetslöshetens spår är brutalare i storstadsområdena. Om Börje Hörnlund menar vad han skriver, tar han inte arbetslösheten här i länet på allvar.

Det finns 50 000 arbetslösa i Stockholms län. 15 000 av dem är ungdomar. I arbetsmarknadsutbildning finns därutöver 13 000 personer och i ungdomspraktik 5 000. Enbart under oktober varslades ytterligare 6 000 människor. Arbetslösheten ökar nu snabbast i storstadslänen. Länsarbetsnämnden bedömer att länets arbetslöshet hösten 1993 kommer att uppgå till mellan 80 000 och 100 000 arbetslösa. En sådan förskräcklig arbetslöshet har Stockholms län aldrig haft.

Jag har en fråga till Börje Hörnlund: Kommer den moderatledda regeringen att vakna först när vi får se arbetslösa och bostadslösa ungdomar som tiggare och uteliggare på Stockholms gator?

Arbetsmarknadsministerns svar saknar varje uns av vilja, känsla och engagemang. Det räcker inte med att säga att man är bekymrad.

Jag måste fråga: Var finns de ambitioner som Börje Hörnlund hade som oppositionspolitiker? De är som bortblåsta. Har högern i regeringen tagit död på det patos som jag i flera debatter här i riksdagen mötte hos Börje Hörnlund?

Sverige måste ta risken av en hög arbetslöshet för att den ekonomiska politiken med inflationsbekämpning skall lyckas, hävdade regeringens främste ekonomiske rådgivare, professor Lars Jonung i somras. Nu kan vi se resulta-

Prot. 1992/93:34
30 november 1992

Svar på interpellationer

tet. Regeringens ekonomiska politik har kraschat, och arbetslösheten är på topp.

Misslyckandet för regeringen är stort och ovedersägligt, skrev en stor borgerlig morgontidning för några dagar sedan. Misslyckandet gäller också sysselsättningspolitiken.

Den enda vägens politik, ledd av landets mest kompetenta regering någonsin, för att använda statsminister Carl Bildts egna ord, har på några månader förvandlat Sverige till ett Arbetslöshetssverige.

Jag vill fråga Börje Hörnlund: Vad är det som gör att Börje Hörnlund och Centerpartiet sitter kvar i den moderatledda regeringen? Varför lämnar ni inte en regering som inte är beredd att ta arbetslösheten på allvar?

Jag vill säga, herr talman, att jag anklagar regeringen för passivitet när det gäller kampen mot arbetslösheten. Regeringens hurtfriska budskap – håll ut, starta eget och vänta på bättre tider – sprider pessimism, både i näringslivskretsar och i de fackliga leden.

Regeringens åstramnings- och neddragningspolitik har slagit ut massor av jobb på den ordinarie arbetsmarknaden. De stora indragningarna från kommunerna betyder att ytterligare tusentals människor kommer att förlora sina jobb inom den offentliga sektorn.

Jag har tre förslag till arbetsmarknadsministern:

1. Gör i ordning ett gigantiskt reparations- och underhållsprogram i miljöklassen på byggområdet.
2. Tidigarelägg offentliga investeringar och kommunala investeringar.
3. Gör i ordning ett stort utbildningsprogram för arbetslösa ungdomar i samarbete med företag, kommuner och organisationer.

Herr talman! Jag har tolv års erfarenhet av arbete i regeringen, varav sex som industriminister. Med stor framgång satte den socialdemokratiska regeringen in åtgärder mot arbetslösheten, och vi fick ner den från en mycket hög nivå 1982. Framgångsrika utvecklingsprogram sattes in i flera landsdelar. I flera debatter här i riksdagen var Börje Hörnlund och jag överens om nödvändigheten av selektiva åtgärder och satsningar på småföretagsutveckling, utbildning och forskning för att ordna nya jobb. Börje Hörnlund var överens med regeringen om att programmen var viktiga, ty de skapade optimism och framtidsstro ute i regionerna.

Dagens borgerliga regering gör ingen sådan bred satsning. Någon samordning av insatserna finns inte heller. Jag är litet nyfiken på hur ni arbetar i regeringen.

För Börje Hörnlund någon gång på tal med näringsministern att han skall hjälpa till att bekämpa arbetslösheten? Träffas ni mellan departementen för att diskutera gemensamma åtgärder? Det verkar faktiskt utåt som om näringsministern lever sitt eget liv, skilt från dagens problem och bekymmer, med den stora tragedi som allt fler människor och bygder nu drabbas av – arbetslösheten.

Anf. 6 SÖREN LEKBERG (s):

Herr talman! Jag kan instämma i övrigas synpunkter på interpellationssvaret från Börje Hörnlund. Det innehåller inga konkreta besked. Det enda vi

får är fromma förhoppningar och, om man skall vara litet elak, plattityder. Den stora arbetslöshet som vi nu har i Stockholms län har redan påtalats, och hur den ökar dag för dag.

Jag är också förvånad över den kallsinnighet som Börje Hörnlund visar Stockholmsområdet. Hur skall man annars tolka hans mening i interpellationssvaret, "att det finns förhållanden som gör att det är lättare för den enskilde att vara arbetslös i Stockholm"? Han pekar också på det utbud av aktiviteter som finns här, som om antalet restauranger, biografer osv. skulle vara någonting som vore till hjälp för den arbetslöse.

Jag är alltså litet förvånad över den här inställningen till Stockholmsområdet. Jag såg i en kvällstidning att Börje Hörnlund har flyttat ut från centrala Stockholm, och därmed borde han få en annan uppfattning om verkligheten i Stockholms län. Om man söker sig ut från kvarteren kring Rosenbad finner man en mycket skrämmande arbetslöshet.

Låt mig ta ett exempel från min hemkommun Södertälje. Där har vi hittills haft en arbetslöshet som har legat på riksgenomsnittet. Den senaste tiden har arbetslösheten där ökat och ligger nu över riksgenomsnittet. Södertälje är en del av Stockholms län och ingår alltså i den statistik som nyss har redovisats här.

Det som är allvarligt i Södertälje, när det gäller verkstadsindustrins utveckling, är att 7,5 % av Metalls medlemmar i dag är arbetslösa. De prognoser som finns med anledning av varsel inom bilindustrin pekar på att arbetslösheten till sommaren kommer att ligga på 20–25 %, och byggnadsverksamheten har ett katastrofalt läge. Vi kan se fram emot en mycket stor arbetslöshet i Södertäljeområdet. Till detta kommer också handeln – vi vet att serviceverksamheten står inför betydande problem – och de varsel som kan komma inom den offentliga sektorn. Det är alltså en skrämmande framtid vi har att gå till mötes. Därför är jag mycket förvånad över bristen på konkreta besked i Börje Hörnlunds svar.

Börje Hörnlund säger dock att han är öppen för förslag. Låt mig då plocka fram ett konkret förslag ur den hög av konkreta projekt som vi socialdemokrater har levererat till riksdagen.

I våras beslutade riksdagens majoritet att Lärarhögskolan i Stockholm skulle utlokaliseras till Södertälje – jag vet inte om Börje Hörnlund känner till det, eftersom han inte längre deltar i det aktiva riksdagsarbetet –, och nu är det uppenbart att utbildningsministern motarbetar verkställigheten av det beslutet.

Min uppmaning till Börje Hörnlund är att han nu skall ta Per Unckel i örat och se till att riksdagens beslut verkställs. Min slutfråga till arbetsmarknadsministern blir: Är arbetsmarknadsministern beredd att se till att riksdagens beslut om att lokalisera Lärarhögskolan till Södertälje verkställs så fort som möjligt?

Anf. 7 KENT CARLSSON (s):

Herr talman! Det interpellationssvar som arbetsmarknadsministern har lämnat gjorde att jag reagerade och bestämde mig för att delta i debatten.

Det jag framför allt är orolig för är vad som händer med alla dessa tjejer och killar som går arbetslösa och som inte har fått möjlighet att ens pröva ett

Prot. 1992/93:34
30 november 1992

Svar på interpellationer

jobb när de har gått ut gymnasiet eller grundskolan. Det är nästan 15 000 ungdomar, under 24 år, som går utan jobb i Stockholmsregionen. Ungefär 5 000 har ungdomspraktik, som Thage G Peterson sade.

Arbetsmarknadsministern säger i sitt svar ungefär att det inte är så mycket värre att vara arbetslös i Stockholm. Jag vill påstå att det är betydligt tuffare i Stockholmsområdet än vad det är på många andra håll i landet. Det är en hårdare social verklighet. Det finns inte samma sociala nätverk, kontaktnät, som finns på mindre orter. Många har flyttat till Stockholm för att studera. De har alltså inte föräldrakontakt på samma sätt som tidigare. Boendet är dyrare i Stockholmsregionen än i många andra delar av landet, vilket skapar problem för de yngre ungdomspraktikanter som har rätt dålig ersättning. Det finns många invandrare i den här regionen, och invandrarungdomar har mycket svårare att få arbete än svenska ungdomar.

Det som gör mig litet bekymrad, speciellt en dag som denna när rasister demonstrerar vid den gamle hjältekonungens staty, är att det just i en sådan här region där det finns så många flyktingar och invandrare finns risk, framför allt bland ungdomar, för att arbetslösheten kan vara en tändande låga för ökad rasism och främlingsfientlighet. Vad jag förstår har arbetsmarknadsministern närmare erfarenheter från ett invandrarätt område i norra Stockholm. Det borde fungera som en uppmaning till regeringen och arbetsmarknadsministern att göra ytterligare insatser mot ungdomsarbetslösheten just i Stockholms län.

En ökning av ungdomskriminaliteten i vår region kan ses som resultatet av den höga ungdomsarbetslösheten.

Det är inte speciellt mycket som sägs i svaret, och det är inte speciellt konkret. Det skulle behövas klartecken från regeringens sida om ökad satsning på utbildning av olika slag och ökad satsning på beredskapsjobb. Och ett stort investeringspaket skulle givetvis behövas, som kan omfatta skollokaler som behöver renoveras eller VA-nät i regionen som behöver rustas upp.

Grundfrågan är egentligen regeringens ovilja att ta stora krafttag. Det förslag som vi socialdemokrater lade fram i våras, om ett stort investeringspaket på 40 miljarder under två år, avvisades i stora delar. Om man skall kunna göra ett rejält lyft och kraftigt pressa ner både ungdoms- och vuxenarbetslösheten handlar det om att regeringen måste ändra sig och vara beredd att göra det som Socialdemokraterna föreslog i våras.

Sedan april, när vårt förslag lades fram, har prognoserna för budgetunderskottet ökat med 70–80 miljarder. Jag frågar mig vad det är för konstiga prioriteringar som görs när man säger nej till ett stort investeringspaket – som i bl. a. vår region skulle pressa ned arbetslösheten och som skulle belasta statsbudgeten med ungefär 3,5 miljarder per år – och i stället väntar och väntar och väntar. Det gör att företag slås ut, och vi vet att det är svårt att åter skapa företag som en gång har slagits ut.

Herr talman! Min fråga till arbetsmarknadsministern är om han inte nu är beredd att komma med ett större investeringspaket i enlighet med det som Socialdemokraterna föreslog redan i våras och om han har några förslag på satsningar för att få ner ungdomsarbetslösheten i Stockholms län.

Herr talman! Jag skall börja med att svara Kent Carlsson. Vi hade för ett tag sedan i den här kammaren en debatt om ungdomspraktiken, som Kent Carlsson inte gillar. Jag vill påstå att den kommer att betyda oerhört mycket för ungdomarna i vårt land. Målsättningen är att våra ungdomar icke skall befinna sig på gator och torg. Sedermera har det socialdemokratiska partiet förstått detta, och nu är vi eniga om åtgärden.

Svar på interpellationer

Också jag är orolig för motsättningarna mellan invandrare och dem som sedan länge är boende i landet. Om detta skall gå bra är A och O att vi snarast får tillbaka en fullgod ordinarie arbetsmarknad. Annars riskerar vi att få större motsättningar än tidigare.

Kent Carlsson talar också om utbildning. Den här regeringen har kommit med 18 000 nya platser bara inom högskolan. Jämför det med hela satsningen under 80-talet, som innebar 11 000 platser under tio år. Så här är det på många andra utbildningsområden också.

Vad gäller paketet, som Socialdemokraterna lade fram förslag om i våras, kan jag bara hänvisa till Feldt. Den förre finansministern begrep ingenting av finansieringen. Det var hans betyg. Detta återupprepades ju inte i de här förhandlingarna heller, utan då var vi eniga om att man måste finansiera, inte bara föreslå.

Sedan skall jag gå över till Anita Johansson. Det är faktiskt så att det inte är så länge sedan regeringen och Socialdemokraterna tillsammans resonerade om de här frågorna: Hur skall vi klara Sveriges ekonomi? Hur mycket skall vi satsa på arbetsmarknadsåtgärder? Vi lade fram ett enigt förslag. Det finns inga andra pengar för Anita Johansson än det finns för mig. Så är faktiskt läget. Man kan höja rösten hur mycket som helst, men ramen är fastställd av fem partier tillsammans. Det innebär inte att jag vecka för vecka, månad för månad måste följa läget och återkomma till riksdagen när så erfordras.

Jag vill dock säga här att det gäller att komma tillbaka till ordinarie arbeten. Här har parterna på arbetsmarknaden ett mycket stort ansvar. Det skulle betyda mycket för säkerheten och viljan att våga investera om man visste hur spelreglerna för 1993 och 1994 ser ut. Det finns faktiskt ingenting som är viktigare.

Frågan om osäkerheten när det gäller att sätta i gång infrastruktursatsningar är ganska besvärlig. Det finns politiska motsättningar inom Stockholm. Infrastrukturåtgärderna gäller områden som många stockholmare vill skydda. Det är stor risk för fördröjningar av olika slag. Jag förutsätter att även Socialdemokraterna är beredda att följa de lagar som gäller i Sverige i sådana här fall. Eller skall vi gå över till ett laglöst tillstånd bara för att snabbt vidta åtgärder som berör några kvarvarande grönområden?

Jag tycker uppriktigt sagt att Anita Johansson är cynisk när hon ställer Stockholm mot områden som har två tre gånger så hög arbetslöshet. Det är cyniskt. Jag oroar mig allvarligt för var och en som är arbetslös. Det här är individuellt. Målsättningen måste därför vara att pressa ned arbetslösheten överallt. Att ställa region mot region på det här sättet tjänar ingenting till.

Frågan om vem som fördelar pengarna har tagits upp. När socialdemokraterna satt i regeringsställning föreslog de – vilket hela riksdagen var enig

om – att man skall ange ramsiffror och att pengarna sedan skall fördelas av Arbetsmarknadsverket. Vill Anita Johansson att jag skall ta över det? Vill Anita Johansson att jag som arbetsmarknadsminister skall plocka fram enskilda projekt? Skall hela organisationen med AMS och Länsarbetsnämnderna sättas åt sidan? Jag tror att det vore fel. Ingen enskild människa kan göra det stora jobbet.

Jag vill även beröra den nya åtgärden – ALU. Här finns verkligen stora chanser att göra ganska stora saker. Jag vet att detta förbereds på stort allvar, även i Stockholm. Det finns inget tak. Sedan kan man naturligtvis komma med önskelistor. Vi har ett gemensamt ansvar. Det kan dock diskuteras om alla vill ta ett ansvar. Vi har ett budgetunderskott på 160 miljarder kronor. Vägen är mycket smal. Om man inte håller sig till den kan man få stigande räntor och stora bekymmer, och då blir det ännu sämre. När Anita Johansson står i talarstolen märker man inte att det skulle finnas någon medvetenhet om budgetunderskottet och vad det kan föra med sig.

Anf. 9 KENT CARLSSON (s):

Herr talman! Man brukar säga att anfall är bästa försvar, och det var väl det vi såg prov på när arbetsmarknadsministern höll sitt anförande.

Först till frågan om ungdomspraktik och ungdomsår. Jag var kritisk mot en del till hur ungdomspraktiken utformades. Jag var inte emot att man gör insatser för ungdomar – tvärtom. Effekterna blir dock att de unga ungdomspraktikanterna får gå ifrån sina bostäder, eftersom de inte har råd att behålla ens en liten lägenhet med den ersättning de får. Därför stödde jag det socialdemokratiska förslaget om ungdomsjobb, som skulle ha givit en något bättre ersättning.

De insatser som regeringen till slut har gjort har tillkommit efter mycket påtryckning och efter det att arbetsmarknadsrådet har försämrats oerhört snabbt. Redan i våras skulle man ha kunnat göra stora investeringar och fått i gång en mängd jobb på skolor, med vägar, järnvägar osv. Det finns planer som går snabbt att sätta i sjön, vilket vi inte minst har visat genom vår inventering. Om man hade gjort så, hade vi troligtvis sluppit en del kostnadsökningar som nu uppstår på grund av att folk blir arbetslösa. Vi får i alla fall betala lika mycket. Skillnaden är att pengarna inte går till särskilt produktiva saker. Arbetsmarknadsministern kanske kan kommentera detta något.

Det är samma sak nu. Vi för återigen fram förslag om att man skall göra stora insatser för att bl.a. bekämpa ungdomsarbetslöshet genom att genomföra ett stort investeringspaket. Återigen får vi dra regeringen efter oss. I förhandlingarna om krispaketet gällde det att vi kunde få 10 miljarder. Det är bra. Men det behövs betydligt större insatser för att man skall kunna ingjuta litet framtidstro och optimism. P G Gyllenhammar sade i en intervju för drygt en vecka sedan att det i dag saknas någon som kan vara optimismens ledstjärna. Den svenska regeringen är det definitivt inte. Både för Stockholms läns skull och för landet som helhet skulle vi i dag behöva märka att åtminstone landets styresmän tror på landet och är beredda att satsa rejält och att ta på sig ett något ökat budgetunderskott för att få i gång hjulen i Sverige.

Jag vill åter ta upp ungdomars situation. Vi ser nu dagligen tecken på vad

de ökade motsättningarna mellan å ena sidan flyktingar och invandrare och å andra sidan svenska ungdomar kan leda till – våld, kriminalitet, upplopp. Därför är vi tvungna att vidta åtgärder i en region som utgör en smältdegel där så många människor lever inpå varandra. I annat fall kommer vi att få se hemska skeden i Tensta, Rinkeby, Flemingsberg m.fl. ställen där man har stor närkontakt. Därför vädjar jag om ytterligare insatser – i just Stockholms län – för att komma till rätta med ungdomsarbetslösheten.

Anf. 10 ANITA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jo, Börje Hörnlund, jag menar vad jag skrev i min interpellation. Vi missgynnas i Stockholmsregionen när det gäller satsningar på arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Jag anser att vi borde få en större del av dessa pengar, och det kan Börje Hörnlund ge sig på.

Jag är inte cynisk, Börje Hörnlund. Jag är allvarligt oroad. Det är därför jag har skrivit denna interpellation. Jag är oroad över vad som händer på gator och torg. Jag är oroad över vad som skall hända i den här staden i kväll. Arbetslösheten är en grogrund för rasism och främlingsfientlighet och annat elände som dyker upp i vårt land – och framför allt i det här länet.

Jag vill ha ett svar av Börje Hörnlund när det gäller det som Christina Linderholm sade i debatten. Jag är självfallet medveten om att vi skall följa de lagar som gäller. Men jag frågade Börje Hörnlund om han är beredd att med kraft se till att Dennisuppgörelsen kommer i gång. Jag tycker också att vi kan få svar på det Sören Lekberg tog upp. Vad tänker Börje Hörnlund göra åt utbildningsminister Per Unckel och hans förhållning när det gäller lärarhögskolan?

Jag vet att vi har en dålig samhällsekonomi och att budgetunderskottet ökar kraftigt. Men jag tycker att det skulle vara klädsamt om centerpartisterna åtminstone oroade sig något för vad som händer med alla arbetslösa ungdomar i Stockholms län.

Anf. 11 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Efter den här debatten känner jag att jag egentligen inte vet hur man skall kunna påverka arbetsmarknadsministern så att han förstår hur allvarligt läget är i Stockholm i dag. Självfallet finns det även andra län som har det besvärligt. Om vi mäter antalet personer som är arbetslösa i Stockholms län är siffran 50 000 enskilda individer. Om man talar om procentsatser får man naturligtvis andra värden. Men Börje Hörnlund sade i sitt inlägg att man måste ha den enskilde individen i åtanke. Det är då ett specifikt problem i Stockholm.

Man måste också se till helheten med minskade bidrag till fritidsverksamhet och idrottsrörelser m.m. Sådana verksamheter läggs ner och försvinner. Vårt län och vår stad får därmed en mycket negativ social prägel.

För ett år sedan tog socialdemokraterna i Stockholms läns landsting fram ett åtgärdsprogram för att komma till rätta med arbetslösheten eller för att åtminstone försöka minska sysselsättningssvårigheterna. Vi vet att ingenting har hänt. Jag har gång på gång ställt mig frågan varför man inte kommer i gång med skapandet av arbetstillfällen. Jag har här också försökt att redogöra för ett par exempel när det gäller det snåriga regelsystemet. Jag fick

inget svar på om Börje Hörnlund har för avsikt att se över reglerna eller om han har något i bakfickan för att snabbare komma till rätta med de här problemen.

Vi vet att kvinnorna kommer att bli arbetslösa i stor utsträckning i framtiden, i takt med att kommunerna dag efter dag lägger varsel. Man kan ifrågasätta om det finns några åtgärder att sätta in när den arbetslösheten träder i kraft.

Det är bra att man har tagit fram flera högskoleplatser. Men vi skall också ha i åtanke att vi i den här konjunkturen har betydligt fler sökande per plats än vad vi hade för tio år sedan. Det måste finnas flexibilitet i åtgärderna. Jag fick inget svar på min fråga om arbetsmarknadsministern har för avsikt att se över spelreglerna och regelsystemet.

Anf. 12 SÖREN LEKBERG (s):

Herr talman! Börje Hörnlunds replik innehöll få konkreta besked. Jag konstaterar i likhet med de andra debattörerna i denna fråga att man får intrycket att Börje Hörnlund är mycket kallsinnig när det gäller arbetslösheten i Stockholms län. Jag är förvånad över detta. I interpellationssvaret pekade ju Börje Hörnlund själv på att det som är markant nytt i läget är att arbetslösheten är så hög i Stockholms län. Förr när vi har haft konjunkturnedgångar har sysselsättningen varit relativt hög i Stockholms län. Stockholms län har därigenom fungerat som ett slags motor i vårt land. Det tycks inte bekymra Börje Hörnlund att arbetslösheten nu ökar kraftigt i Stockholms län.

Det är också litet underligt att Börje Hörnlund bara skyller på budgetunderskottet. Visst skall vi ta budgetunderskottet på allvar och visst skall vi se till att vi kan skära ned budgetunderskottet. Men det går inte bara att skära. Man måste också investera och se till att det skapas jobb som ger pengar. Jag tror att Börje Hörnlund själv har pekat på det oriktiga i att bara passivt betala ut A-kassestöd i stället för att satsa pengarna i konstruktiva, produktiva jobb. Det är sådana åtgärder vi efterlyser.

Jag tog exempel från min egen hemkommun i Stockholms län, Södertälje, där arbetslösheten nu ökar mycket kraftigt. Vi efterlyser åtgärder. Man blir förvånad när arbetsmarknadsministern är så kallsinnig mot Stockholms län. Börje Hörnlund skall naturligtvis vara arbetsmarknadsminister för hela landet, och vi skall inte ställa region mot region. Men när arbetslösheten nu är rekordhög i Stockholms län, måste Börje Hörnlund även vara arbetsmarknadsminister för Stockholms län.

Jag fick inget svar på min fråga om den konkreta åtgärden när det gäller lärarygskolans omlokalisering. Det finns ett konkret förslag och ett riksdagsbeslut. Jag upprepar därför frågan: Är arbetsmarknadsministern beredd att omedelbart se till att riksdagsbeslutet om att lokalisera HLS till Södertälje verkställs?

Anf. 13 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Det är ju litet bekymmersamt – fyra talare, jag skall svara alla på samma tid.

Kallsinnig? Det är ju ni som ställer region mot region, och det är det som jag tycker är så otäckt. Jag ställer aldrig region mot region.

Ni svarar inte heller på frågan om det är jag som skall överta fördelningen till länen från Arbetsmarknadsverket. Har ni inget förtroende för Georg Andersson, er partikamrat, som sitter i styrelsen och fördelar? Tala med honom!

Jag vill för min del mycket skarpt säga att det inte finns någon viktigare åtgärd än att så snart som möjligt komma åter till en fullgod ordinarie arbetsmarknad. Att ha tio procentenheter, var tionde, utanför ordinarie arbetsmarknad är en påfrestning utan like för människor och för svensk ekonomi.

Det är knappt att jag tror att ni tillhör samma parti som Ingvar Carlsson, Ingela Thalén och Allan Larsson, som satt och förhandlade fram de här rammarna som jag nu har att leva efter. Ni måste på något sätt ha brutit er ur den gemenskap ni har inom riket genom att ställa region mot region. Jag tycker att det är jättetråkigt.

Att vi har det så här beror ju på internationell lågkonjunktur och arvet från 80-talet med inflation och spekulation; det är det som gör att hela Sverige är i olag. Det skulle ha gått bra att leva med den internationella lågkonjunkturen om vi inte hade haft det här 80-talsarvet. Såvitt jag förstår måste det vara fler än den här regeringen som har ett ansvar.

Sedan vill jag säga till Thage Peterson att en anledning till den situation som råder i Stockholm i dag är den enorma överhettning som skedde här under den senare delen av 80-talet. Man byggde överallt dessa kontor som nu står tomma, som nu gör att bankerna inte har förmåga att klara det hela, osv. Det är en mycket viktig anledning. Hade det då funnits kraft och intresse att göra en bättre regional fördelning, att ta itu med sådana här saker, så skulle vi ha haft det klart bättre i dag. Det skulle ha funnits väsentligt mer att bygga och göra i övrigt i denna region.

När det gäller 80-talet återigen är vi ju alla eniga i dag – jag tror inte att någon säger emot – om att jättedevalveringen på 16 % i uppåtgående konjunktur, som satte i gång den här 80-talskapplöpningen, var ett förödande misstag. Det var inte politisk duglighet. Det gick bra ett tag, sedan blev det värre. Och det finns, som sagt, också andra som har ansvaret – inte de som sitter i dagens regering.

Sedan förutsätter jag, när det gäller de här frågorna, att när riksdagen fattar beslut så fullföljs de.

Anf. 14 THAGE G PETERSON (s):

Herr talman! Efter detta inlägg har jag inte rätt till flera inlägg i den här debatten. Jag hoppas att arbetsmarknadsministern respekterar det förhållandet och inte utnyttjar det till att göra angrepp som jag inte sedan har möjlighet att bemöta.

Börje Hörnlund har haft två inlägg och två möjligheter att svara på mina frågor, men han har inte gjort det. Jag förstår i och för sig att Börje Hörnlund inte vill ha en debatt om högerkrafterna i regeringen, eller att han inte vill avslöja sina relationer med näringsministern. Däremot skall jag påminna Börje Hörnlund om misslyckandena när det gäller sysselsättningspolitiken och regeringens ekonomiska politik.

Före valet sade Carl Bildt och andra borgerliga politiker att en borgerlig regering skulle bekämpa arbetslösheten mer framgångsrikt än en socialde-

mokratisk. Valresultatet visade ju också att många väljare trodde på dem. Men arbetslösheten stiger nu dramastiskt och slår alla tidigare rekord. Därför menar jag att regeringen har misslyckats med att stävja arbetslösheten.

Också när det gäller att ordna nya jobb har regeringen misslyckats. Varje dag kommer nya besked om industrier som varslar, lägger ned eller flyttar ut. På något sätt tycks framtidstron ha försvunnit från det svenska näringslivet. Det är en viktig uppgift för landets regering att få tillbaka framtidstron och optimismen inom näringslivet. Den väldiga ökningen av arbetslösheten leder till en omfattande långtidsarbetslöshet, som det kan bli mycket svårt att få bukt med. Arbetslösheten leder också till svåra sociala problem.

Sådan är ju situationen i Sverige i dag, Börje Hörnlund, och det tycker jag inte att man skall förneka.

Börje Hörnlunds resonemang om att vi ställer region mot region förstår jag inte alls. Det är inte att ställa region mot region om vi som är valda av människorna i Stockholms län företräder dem i debatter här i riksdagen. Och vi vill fästa regeringens uppmärksamhet på den väldiga arbetslöshet som råder i Stockholms län. Det är ju så det skall gå till i en demokrati – att de valda ombuden för olika regioner får möjligheter att peka på de olika problemen i en riksdagsdebatt.

Det krävs något av en nationell kraftsamling för att pressa ned arbetslösheten över hela landet. Och det är ett ansvar för landets regering och för arbetsmarknadsministern att ta ledningen; det är nödvändigt. Det går inte en dag utan att jag träffar eller hör ifrån människor som är arbetslösa eller är oroliga för att bli det. Därför är det mycket viktigt att regeringen sätter in omedelbara och omfattande åtgärder för att möta arbetslösheten över hela landet.

Anf. 15 ANITA JOHANSSON (s):

Herr talman! Det är tråkigt, men det är alltid mycket tjt från den s.k. mest kompetenta regeringen om allt elände vi Socialdemokrater ställde till med under 80-talet. Men en sak kanske Börje Hörnlund och jag kan vara överens om: Vi hade knappt någon arbetslöshet då.

Jag tänker emellertid ta fasta på det som Börje Hörnlund skrev i svaret, nämligen att "jag är hela tiden öppen för att ta del av förslag till ytterligare insatser från såväl kommuner, länsarbetsdirektörer och landshövdingar". Landshövdingen här har lagt fram förslag om lånet på 1 miljard.

Sedan skulle det vara bra, tycker jag, om Börje Hörnlund åtminstone kunde tala med sina borgerliga bröder och systrar i Stockholms läns landsting och ute i våra kommuner i Stockholms län. Vi får nämligen aldrig stöd av dem. I varenda kommun har vi tagit fram konkreta förslag när det gäller sysselsättningsskapande åtgärder. Börje Hörnlund är som sagt arbetsmarknadsminister även för Stockholms län.

Jag läste en insändare häromdagen, herr talman, som gjorde mig bestört. Jag tänker läsa upp den. Börje Hörnlund kan kanske ge svar på den här insändaren:

"Min man har hastigt blivit arbetslös, själv blir jag det snart. Vi har alltid gjort rätt för oss. Aldrig fått några bidrag.

Banken har uppmanat oss att snarast flytta, då vi ej kan betala vårt bostadslån längre.

På bostadsförmedlingen rycker man på axlarna och tycker att vi ska flytta runt i andrahandslägenheter.

Barnen gråter och vill gå kvar i sin älskade skola här på Söder i Stockholm.

Ett av barnen har ett lättare handikapp men har underbara klasskamrater som aldrig har mobbat honom.

Vad gör man? Vart vänder man sig? Vi vet varken ut eller in. Vi vill bara hålla ihop och att barnen skall få lida så litet som möjligt."

Undertecknat: "Sömnlösa nätter i Stockholm".

Det är kanske så, som Thage Peterson var inne på, att vi socialdemokrater i det här länet har tigit alltför länge om arbetslösheten under tidigare år. Men vi började den här debatten i våras, och jag lovar att jag kommer att förfölja Börje Hörnlund tills han också tar Stockholms läns arbetslöshet på allvar. Fjärran från arbete, halvvägs till helvete – så lyder ett svenskt ordspråk, herr talman.

Anf. 16 SYLVIA LINDGREN (s):

Herr talman! Jag tycker faktiskt att det måste vara en arbetsmarknadsministers uppgift att titta på varför arbetstillfällen inte kommer i gång, utan arbetslösheten ökar hela tiden. Själv redogjorde jag för några exempel som jag har fått fram via länsarbetsnämnden och även via olika arbetsgivarorganisationer inom Stockholms läns landsting.

Ett exempel var att entreprenörer som anlitas måste ta all sin arbetskraft från arbetsförmedlingen och inte använda egen personal. Men man tycker inte att man kan säga upp den egna personalen för att ta annan personal, utan då hankar man sig i stället fram. Anledningen till att den här regeln finns är att pengarna i första hand skall gå till de arbetslösa. Det ställer jag upp på. Men då inser jag också att man måste se över spelreglerna, så att man kan se till att arbetstillfällen finns kvar och att igångsättningar kan ske.

En annan propp var systemet med att de anställda skall få arbete i minst fyra och högst sex månader. Jag har förståelse för att mindre projekt är svåra att få bidrag till och att de därför inte kommer i gång. För projekt som varar i mer än sex månader blir man tvungen att byta folk mitt i ett bygge, och det kan naturligtvis också innebära orimliga krav.

Min fråga var: Skall arbetsmarknadsministern se över det här och vidta några åtgärder? Jag har ännu inte fått svar på den. Jag tycker att det är viktigt att man gör detta för att se till att arbetstillfällen kommer i gång, så att arbetslösheten kan minska.

Anf. 17 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag tar till mig det som Sylvia Lindgren säger. Det är klart att detta, i dagens arbetsmarknadsläge, riskerar att bli ett nollsummespel. Jag skall ta upp de här frågorna med AMS-ledningen. Det är svåra avvägningsfrågor. Men jag är övertygad om att det gäller att handla med en viss flexibilitet.

Till Thage Peterson vill jag säga att det nu äntligen ser ut som om USA skulle lyfta litet grand. Man bedömer att Tyskland kommer till ett räntesänk-

Prot. 1992/93:34
30 november 1992

Svar på interpellationer

ningsläge. Vi har alla anledning att hoppas att olika länder medvetet gör stora extra insatser på infrastrukturområdet för att hjälpa i gång konjunkturen.

I Sverige har det hänt, att produktiviteten i företagen för närvarande utvecklas mycket positivt. Om vi vårdar vårt kostnadsläge talar en del för att vi kan hänga med bra när det börjar bli uppgång. Det är mycket viktigt att vi alla har detta med i vår debatt och i våra förslag.

Jag ser självklart att de som är valda för ett visst område är starka företrädare för sin region. Så är det när norrbottningar uppträder här, så är det när smålänningar uppträder. När det gäller arbetslösheten och fördelningen försöker jag för min del att vara till hundra procent rättvis. Men det är faktiskt andra som fördelar. Jag försöker förhandla fram pengar. Jag tycker inte om att bli beskyddad för att vara mer negativ till en region än till andra. Jag tycker inte att det är rättvist. Därför tar också jag i litet grand.

Jag hoppas att det går att göra mer. Jag är beredd att diskutera det i brett politiskt samförstånd. Men läget är sådant att man måste ha med en finansieringsdiskussion också. Det är inte bara att braka på. Jag vet att Kommunikationsdepartementet diskuterar en större sak.

Kent Carlsson, ungdomar har det troligtvis värre i Stockholm. Det är socialt farligt här. Men för oss litet gråhårigare går det nog på ett ut var man bor, om man är arbetslös.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1992/93:28 om sysselsättningen för byggnadsarbetare

Anf. 18 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Lars Ulander har frågat mig om jag är beredd att medverka till att hinder för utbyggnaden av infrastruktur undanröjs och om jag är beredd att skjuta till resurser för reparation, om- och tillbyggnadsarbeten.

Sysselsättningssituationen för byggnadsarbetare är mycket allvarlig och flera prognoser pekar på att läget kommer att förvärras ytterligare framöver.

Detta hänger samman med flera faktorer, såsom lågkonjunkturen, den minskade efterfrågan på bostäder, besvärigheterna på kreditmarknaden m.m. Vi lider också i hög grad av en baksmälla från åren av spekulationsekonomi, då byggandet skenade i väg på ett osunt sätt. Det är inte orimligt att antalet byggnadsarbetare minskar i förhållande till dessa överhettade år, men prognoserna i dag är likafullt oroväckande.

Några ljusglimtar är ändå den kraftigt ökade ombyggnadsverksamheten i år och infrastrukturinvesteringarna. I stabiliseringspropositionen finns också förslag om ytterligare satsningar på vägarbeten för en och en halv miljard kronor och en miljard kronor för att stimulera tidigareläggning av affärsverksinvesteringar. Dessutom finns förslag om ytterligare 3 400 miljoner kronor för beredskapsarbeten som bl.a. kan användas för byggnadsarbeten.

Jag kan försäkra Lars Ulander att ingen är mer angelägen än jag att byggnadsprojekt kommer i gång och att de kommer i gång snabbt under den rå-

dande lågkonjunkturen. Det är angeläget att infrastrukturinvesteringar genomförs nu när kostnaderna är låga och tillgången på arbetskraft är hög.

Detta innebär emellertid inte att man kan åsidosätta de demokratiska och rättsliga processerna. När det gäller stora projekt som går i känsliga naturområden och som direkt rör väldigt många människor, vilket är fallet vad gäller t.ex. Stockholms kringfartsleder, kan varken demokratin, miljölagstiftningen eller annan rätt sättas ur spel.

Det är min förhoppning att också kommunerna anstränger sig för att tidigarelägga byggnads- och ombyggnadsprojekt. Länsarbetsnämnderna deltar med medel i många kommunala projekt.

Avslutningsvis vill jag framhålla att det finns gott om projekt i det befintliga väg- och järnvägsnätet som kan komma i gång relativt snabbt om finansieringen kan ordnas.

Anf. 19 LARS ULANDER (s):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret på min interpellation. Jag har i den försökt att beskriva ett nuläge och ett läge för den överblickbara framtiden.

Som kan konstateras är situationen mer än kritisk. Det gäller inte bara för arbetare och tjänstemän inom byggnadssektorn, utan genom sidoeffekter slår arbetslösheten på grund av byggbranschens neddragning mot många andra näringar. De 50 000 arbetslösa i Stockholms län går snabbt mot en fördubbling.

Om jag, herr talman, får göra en allmän reflektion med anledning av interpellationssvaret, vill jag beteckna det som i det närmaste oengagerat. I stället för att ge besked om vad regeringen skall göra för att ge människor framtidstro, säger arbetsmarknadsministern att ombyggnadsverksamheten är en ljuspunkt. Jag hoppas att den som skall vara landets främste värnare av samsällsättningen för människorna vet vad som döljer sig bakom denna tillfälliga uppgång av ROT-sektorn. Det som måste till är en förlängning av dagens låneregler för ROT-sektorn. Om inte det sker blir det tvärstopp för nya ROT-projekt efter den 1 januari 1993.

Vi har i dag närmare 3 000 registrerade arbetslösa byggnadsarbetare i Stockholm. Med multiplikatoreffekten betyder det många, många fler. Hur många arbetslösa accepteras i Stockholm innan regeringen tar sitt ansvar? Herr talman! Det som gäller i Stockholm är också allmängiltigt för resten av landet.

En kommentar till svaret på frågan om infrastruktursatsningarna, t.ex. kringfartslederna runt Stockholm. I stället för att deklarerat att regeringen skall arbeta för att undanröja hinder för att få i gång det s.k. Dennispaketet, hukar sig Hörnlund med att man inte kan sätta demokratin eller lagstiftningen ur spel. Vem har krävt det?

Det ryktas om att regeringen är splittrad i denna fråga. Är arbetsmarknadsministern för eller emot den infrastruktursatsning som Socialdemokraterna, Moderaterna och Folkpartiet i Stockholm har enats om och som är nödvändig för en positiv utveckling av Stockholm och därmed också av Sverige? Det skulle vara intressant om arbetsmarknadsministern utvecklade sin och förhoppningsvis regeringens syn på detta.

Prot. 1992/93:34
30 november 1992

Svar på interpellationer

Så några kommentarer till enskildheter i svaret som inte får passera obemärkt. Börje Hörnlund hävdar att flera prognoser pekar på att läget kommer att förvärras ytterligare framöver. Sanningen är den att arbetslösheten under det kommande året i det närmaste kommer att fördubblas, från 18 % till 35 %. I fem län – Uppsala, Skaraborg, Kopparberg, Jämtland och Norrbotten – kommer arbetslösheten att uppgå till 50 %.

Bland alla uppräkningsor av orsaker till nedgången i byggsektorn nämns minskad efterfrågan på bostäder, lågkonjunktur och spekulationsekonomi. Inte med ett ord nämns att räntebidragen urholkats och försämrats vid årsskiftet, att redan beslutade räntebidrag dras ned och att investeringsbidraget tas bort. Inte heller tar arbetsmarknadsministern upp den höga räntan, som hållit landets investerare i ett järngrepp.

En ytterligare kommentar till påpekandet från arbetsmarknadsministern att den kraftigt ökade ombyggnadsverksamheten i år tillhör ljusglimtarna. Den uppgången är tillfällig och beror på att statens finansieringsvillkor kom att bli mycket gynnsamma för lånebeslut som fattades under december 1991. Då gällde nämligen äldre bestämmelser beträffande åtgärder och nyare bestämmelser beträffande garanterad ränta. Den samstämmiga bilden är annars att ombyggnaderna kommer att minska i omfattning under 1993 samt att både antalet lägenheter som byggs om och ombyggnadernas omfattning kommer att minska.

Herr talman! Arbetslösheten har ett pris både för den enskilde och för staten. Min fråga är: Hur bedömer arbetsmarknadsministern de besparingar och nedskärningar ur ekonomisk synvinkel som vidtagits och som kommer att vidtas? Är de lönsamma, och kommer de att ge det önskade resultat som är nödvändigt för att få ordning och reda på sysselsättningsområdet?

Anf. 20 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Det är ett stort problem att det finns en hel del tomma bostäder i gamla och nya hus. Det är ett problem att vi har en enorm mängd tomma kontorsrum. Det är ett problem att tre fjärdedelar av bankernas förluster uppstått på grund av att man fått betala överhettningen och spekulationen inom bygg- och fastighetsbranschen i slutet av 80-talet. Det är ett problem att regeringen fem gånger fått gå in och hjälpa banker. Nordbankens 20 miljarder – det är andra gången regeringen nu gick in – lär vara knappa. Detta gör att det blir onödigt hög ränta, att det inte går att finansiera byggobjekt och att man inte kommer fram via bankerna. Det är ett problem att vi har gott om tomma industrilokaler.

De saker jag räknat upp är normalt motorn i byggandet. I det här skedet har regeringen gått in med 2 extra miljarder för statligt byggande av hus och lokaler. I det närmaste har satsningarna på infrastrukturen fyrdubblats.

En liten fråga till Lars Ulander: Var höll Byggettans främste företrädare Lars Ulander till när överhettningarna på allvar slog till i Stockholm, som nu ger dessa hemska resultat för också Byggettans medlemmar?

Den höga räntan är ett stort problem. Men man får inte ner räntan genom att förespråka ytterligare en mängd utgifter. I så fall kommer vi att få – det är bara att fråga Riksbanken – en ännu högre ränta och därmed än svårare att få i gång ordinarie sund verksamhet. Man gör alltså ont värre.

När det gäller åtstramningarna är jag medveten om att de åtstramningar som Socialdemokraterna och regeringen kom överens om påverkar arbetsmarknaden negativt i det korta perspektivet, om man ser det rent matematiskt. Sedan kan man diskutera de positiva effekterna, för sådana finns också. Det var därför, förutsätter jag, som alla inblandade parter ville genomföra dessa åtstramningar.

Jag talade om kommunikationer i svaret på den förra interpellationen, och jag kan vara litet utförligare nu. Jag vet att Kommunikationsdepartementet arbetar för att få loss ytterligare medel till extra satsningar på infrastrukturen. Det är saker och ting som blir bekanta för riksdagen vid ett senare tillfälle. Jag vet att – det kanske också Lars Ulander har läst – regeringen har fattat beslut om att Kommunikationsdepartementet skall skaffa en utredare som under en mycket kort tid skall se över vissa hinder för igångsättandet. En opartisk utredare skall göra en analys. Jag hade hoppats att utnämningen i frågan skulle vara klar till dagens debatt, men det var den inte.

Anf. 21 LARS ULANDER (s):

Herr talman! Arbetsmarknadsministern frågade mig vad Byggettan gjorde under den speciella tid då det gällde att hålla nere överhettningen. Vad jag gjorde som riksdagsman, tillsammans med den nuvarande arbetsmarknadsministern, var bl.a. att klippa till med en 30 % avgiftsökning på lokaler i Stockholm. Vi tillsatte dessutom, också gemensamt, en grupp som skulle arbeta aktivt för att få ner den överhettning som faktiskt marknaden drev fram. Det var inte någon fackförening utan marknaden som drev fram den.

Låt mig så få kommentera detta med kommunikationer och infrastruktur-satsningar. Vi börjar bli trötta på att få höra det. Det kommer ständigt nya besked på satsningar på infrastrukturen, men oerhört få jobb kommer till. Dessutom ger infrastruktursatsningarna som sådana, även om de är nödvändiga, inte speciellt många nya jobb.

Vad jag kunde förstå av Börje Hörnlunds resonemang var att där fanns ett ordentligt försvar för en ordentlig ROT-satsning. Det är det enda som kommer att kunna hålla i gång en byggverksamhet framöver. Vi skall veta att arbetslösheten inte är gratis. Den kostar ganska mycket pengar. Den multiplikationseffekt som jag nämnde gör att vi totalt sett kommer att få kostnader på mellan 40 och 50 miljarder, orsakade av byggbranschen. Det är ganska viktigt och ganska klokt, arbetsmarknadsministern, att satsa pengarna på att få ner den allmänna arbetslösheten. Det betyder i sin tur att man inte lånar upp några pengar utöver vad man ändå måste betala ut på det ena eller det andra sättet.

Jag är mycket missnöjd med svaret och mycket missnöjd med arbetsmarknadsministrarnas sätt att närma sig problemet. Om jag skall vara riktigt ärlig tror jag att Börje Hörnlund, om han fick med sig sin regering, inte skulle behöva fara så illa av denna kritik som i grunden är mycket viktig. Han skulle kunna följa sin partibroder Agne Hanssons intresse för dessa frågor och se till att man kunde få en fortsättning på en mycket lönande väg när det gäller att bekämpa arbetslösheten.

Såvitt jag förstår, herr talman, är faktiskt Börje Hörnlund tillsatt för att se

till att vi får en så låg arbetslöshet som möjligt i det här landet. Kom inte med småslängar, utan låt oss diskutera frågan utifrån dessa utgångspunkter i stället.

Anf. 22 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! När det gäller väg- och järnvägsobjekt kommer mera överblickbara objekt i gång snabbt när man rustar upp befintlig verksamhet. De mindre objekten ger också tre gånger så många jobb som de riktigt stora objekten. Så ur arbetsmarknadssynvinkel är länsvägnät mycket intressanta objekt. Sedan är det andra skäl som gör att de stora objekten måste diskuteras samtidigt, för de ger långsiktiga sysselsättningseffekter.

Det är nu rätt tid att handla upp saker och ting. Kostnaderna har under det senaste året gått ner rätt ordentligt vid nybyggnation, för flerfamiljshus och även småhus. Kostnaderna har också gått ner mycket ordentligt för väg-investeringarna. Det är positivt. Problemet med de tomma lokalerna i dag gör att det ändå inte räcker med dessa kostnadssänkningar.

Det pågår diskussioner på olika håll, det kommer förslag till regeringen och det diskuteras i riksdagen. Jag vill inte föregripa diskussionen om huruvida man ser på ROT-programmet ekonomiskt eller icke. Det är inget tvivel om att jag som arbetsmarknadsminister gärna ser att det som behöver repareras också repareras i dag.

Anf. 23 LARS ULANDER (s):

Herr talman! Vi får naturligtvis tomma lägenheter om man drar ner köpkraften hos människorna. Dagsläget är faktiskt sådant att vi har 66 000 arbetslösa ungdomar. Vi har 57 000 ungdomar i ungdomspraktik. Det gör att den ungdomsgenerationen inte efterfrågar bostäder. Det vore mycket underligt om man skulle ha ett stort bostadsbyggande när de grupper som skall efterfråga dessa bostäder inte gör det. Därför är bekämpandet av arbetslösheten den främsta grunden för att vi över huvud taget skall kunna ge dem bostäder och människorna arbete.

Herr talman! Förra torsdagen uppvaktades arbetsmarknadsministern av Byggnadsarbetareförbundet, Byggentreprenörerna och AMS. De konstaterade att om inget radikalt görs riskerar var tredje byggnadsarbetare att stå utan arbete 1993. Det innebär att mer än 40 000 byggnadsarbetare blir arbetslösa.

Det får till följd att arbetslösheten sprids till företag som tillverkar insatsdelar, byggmaterial, ombesörjer transporter och andra tjänster. 160 000 kommer att beröras av den planlösa krympningen av byggsektorn. De ställde några krav som jag tycker finns skäl att läsa in i riksdagens protokoll.

Man krävde finansiering av ny- och ombyggnader av broar, vägar, järnvägar, VA-nät och andra anläggningsprojekt som finns förberedda och väntar på byggstart under första halvåret 1993. Man krävde statliga stimulansåtgärder med reparationer och ombyggnader på bostadssidan och när det gäller offentliga lokaler.

Jag vet att arbetsmarknadsministern har fått en katalog med flera hundra anläggningsprojekt och dessutom ett antal kommuners väntelistor med angelägna investeringar. Saknas det några uppgifter från Stockholms län är det

den enklaste sak att få fram dessa uppgifter. Vad vi väntar på är regeringens vilja att ta en match mot arbetslöshet. Tyvärr, arbetsmarknadsministern, tyder inte interpellationssvaret på detta. Gör gärna ett och annat utspel. Det är ingen dum tanke att se på Centerns förtroenderåds funderingar. Där presenteras faktiskt några mera progressiva sätt än det som arbetsmarknadsministern redovisade här i dag.

Prot. 1992/93:34
30 november 1992

Svar på interpellationer

Anf. 24 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Det är märkligt att Lars Ulander tar upp frågan om köpkraft, för det blir en ganska stor köpkraftsindragning genom den politiska uppgörelsen mellan Socialdemokraterna och regeringen. Vad beträffar kritiken sitter vi i samma båt.

För min del har jag viss förståelse för att staten lånar upp 160 miljarder kronor och delar ut dessa. Åtstramningen känns inte riktigt hård när man delar ut mycket mer än man får in.

På samma sätt går Arbetsmarknadsfonden i dag med underskott som inte finansieras. Lönegarantifonden går med ett stort underskott som inte finansieras. Även här sitter vi i samma båt. Många verksamheter lever i dag på lån. Så kan det inte fortsätta.

Jag har alltid varit försiktig när det gäller att diskutera indragningar. Det ges ut mer än vad som produceras. Så blir det när den gemensamma kakan minskar för tredje året i rad. Då går det inte att skära upp större och större tårtbitar även om man vill. I så fall skulle det vara mycket luft i tårtbiten, och det skall man inte ha.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkanden 1992/93:KU7, KU9 och KU10

Finansutskottets betänkande 1992/93:FiU11

Skatteutskottets betänkande 1992/93:SkU12

Justitieutskottets betänkanden 1992/93:JuU8–JuU10

Lagutskottets betänkanden 1992/93:LU6–LU9, LU12, LU13 och LU24

Utrikesutskottets betänkanden 1992/93:UU4–UU6, UU10 och UU11

Socialutskottets betänkanden 1992/93:SoU5 och SoU6

Trafikutskottets betänkande 1992/93:TU4

Näringsutskottets betänkande 1992/93:NU8

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 13.27 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00, då till dagens bordläggning aviserad proposition väntades föreligga.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

7 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Proposition

1992/93:151 Beskattning av inkomst från handelsbolag i vissa fall

Motionerna

med anledning av prop. 1992/93:31 Ändrad sjukersättning m.m.

1992/93:Sf14 av Berith Eriksson m.fl. (v)

med anledning av förs. 1992/93:RR2 Riksdagens revisorers förslag angående
invandrarpolitikens inriktning och resultat

1992/93:Sf15 av Berith Eriksson (v)

1992/93:Sf16 av Sinikka Bohlin m.fl. (s)

1992/93:Sf17 av Ian Wachtmeister m.fl. (nyd)

med anledning av redog. 1992/93:JO1 Justitieombudsmännens ämbetsberät-
telse

1992/93:K22 av Harriet Colliander m.fl. (nyd)

1992/93:K23 av Ingela Mårtensson (fp)

8 § Anmälan om fråga

Anmälades att följande fråga framställdes

den 27 november

1992/93:266 av *Ian Wachtmeister* (nyd) till statsrådet Alf Svensson om utrikes- och biståndspolitik:

Ny demokrati har vid upprepade tillfällen varnat för risken att övergången från kommunism till marknadsekonomi och demokrati kan misslyckas om inte Västeuropa hjälper till.

Om de nuvarande reformvänliga regeringarna i Östeuropa förlorar makten kan detta få ödesdigra konsekvenser även för Sverige. I Ryssland går de än så länge ganska oorganiserade nationalisterna framåt. Vladimir Zjirinovski t.ex., bl.a. känd för att vilja erövra Baltikum och Finland, kom i förra årets presidentval på tredje plats. Ju sämre ekonomin blir i Östeuropa, ju starkare stöd får nationalisterna.

Vytautas Landsbergis sade i ett uttalande efter valet att kommunisterna kom tillbaks till makten i Litauen därför att biståndet från väst var för litet och kom för sent.

Mot bakgrund av detta ter sig den svenska biståndspolitiken som fullständigt vettlös. Sverige ger stora summor till Afrika där den verkliga hjälpen bara till en bråkdel kommer fram, samtidigt som vi ger en mycket ringa del till områden där vi skulle kunna ge varaktig hjälp på ett kostnadseffektivt sätt.

Den borgerliga regeringen håller krampaktigt fast vid den biståndspolitik som utvecklades av Socialdemokraterna för många år sedan och som mer handlade om att främja socialismens utbredning och stödja diktatorer än om att hjälpa människor.

Min fråga är om regeringen tänker hålla fast vid den nuvarande utrikes- och biståndspolitiken där man negligerar det akuta behovet av aktiv hjälp att bygga upp demokratin i våra grannländer?

9§ Kammaren åtskildes kl. 14.01.

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Måndagen den 30 november

Meddelande om information från regeringen	1
Tredje vice talmannen	
1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
2 § Justering av protokoll	1
3 § Förnyad bordläggning	1
4 § Svar på interpellation 1992/93:25 om arbetsmarknadsläget i Stockholmsregionen	1
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Anita Johansson (s)	
Sylvia Lindgren (s)	
Thage G Peterson (s)	
Sören Lekberg (s)	
Kent Carlsson (s)	
5 § Svar på interpellation 1992/93:28 om sysselsättningen för bygg- nadsarbetare	16
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Lars Ulander (s)	
6 § Förnyad bordläggning	21
Ajournering	21
Återupptagna förhandlingar	22
7 § Bordläggning	22
8 § Anmälan om fråga 3:266 av Ian Wachtmeister (nyd) om utrikes- och biståndspoliti- ken	22